

Прискорення приватних інвестицій в сільське господарство: виклики та можливості для малих і середніх підприємств

Програма кредитування Світового банку з прив'язкою до результатів
у сфері прискорення приватних інвестицій у сільське господарство

Уряд України звернувся до Світового банку у рамках позики за Програмою кредитування з прив'язкою до результатів у сфері прискорення приватних інвестицій у сільське господарство (далі - Програма) щодо надання підтримки Плану пріоритетних дій Уряду щодо прискорення приватних інвестицій у сільське господарство та агробізнес.

Урядовий план дій для залучення приватних інвестицій у сільське господарство визначає широкий спектр заходів для мобілізації приватних інвестицій у сільське господарство та включає наступні компоненти:

- гарантування стабільності, передбачуваності та прозорості аграрної політики та системи державної підтримки;
- стимулювання диверсифікації сільськогосподарського виробництва та сприяння комплексному розвитку сільських територій;
- зміцнення потенціалу національної системи безпеки харчових продуктів;
- покращення ефективного використання наявної інфраструктури для зберігання та транспортування агропродовольчих товарів, створення стабільного клімату для інвестицій в інфраструктуру та логістику;
- поліпшення безпеки володіння, цінності та прозорості використання державних земель сільськогосподарського призначення;
- покращення управління водними ресурсами та надання послуг з іригації, що здійснюються користувачами;
- створення передумов для поліпшення доступу до сільськогосподарських ресурсів для всіх типів сільськогосподарських виробників;
- поліпшення доступу до фінансових інструментів та інструментів управління ризиками для всіх зацікавлених сторін з використанням найкращої практики ЄС та міжнародних стандартів.

Мета Програми Світового банку "Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство" - сприяти покращенню умов та полегшенню включення малих та середніх підприємств у ринки ресурсів агропромислового та сільськогосподарської продукції, а також сприяти приватним інвестиціям малого та середнього бізнесу в сільське господарство та агробізнес України.

Малі та середні підприємства

Сільськогосподарські виробники, які приймають участь у програмах держаної підтримки, визначаються малими і середніми відповідно до класифікації Продовольчої та сільськогосподарської організації (ФАО, 2017 рік):

- сільськогосподарські підприємства, що проводять діяльність на менше ніж на 500 га землі і які мають річні доходи, що не перевищують 20 мільйонів українських гривень (грн.).

Малі і середні підприємства, які переробляють сільськогосподарську продукцію, визначаються такими відповідно до Статті 55 Цивільного Кодексу України:

- малі за розміром підприємства - із середньою кількістю персоналу, що не перевищує 50 осіб, та річними доходами розміром не більше 10 млн. Євро (основуючись на курсі обміну НБУ);
- середні за розміром підприємства - із середньою кількістю персоналу, що не перевищує 250 людей, та річними доходами розміром не більше 50 млн. Євро (основуючись на курсі обміну НБУ).

Інструмент фінансування Світовим банком за Програмою прив'язує освоєння коштів безпосередньо до досягнення визначених результатів та базується на:

- підвищенні залежності від екологічних та соціальних обмежень;
- системі нагляду позичальника;
- оцінці прозорості і ефективності.

Визначені цілі Програми, орієнтовані на розвиток та усунення окремих обмежень участі представників приватного сектора, зокрема, малих та середніх сільськогосподарських виробників, у ринках сільськогосподарських факторів виробництва і товарів. Програма сприяє фінансово стабільним результатам роботи галузі сільського господарства шляхом підтримки результатів у таких ключових сферах:

- підвищення конкурентоздатності ринків факторів виробництва;
- прив'язка малих і середніх підприємств та фермерів до ринків експорту.

Ці результати доповнюються Показниками, прив'язаними до освоєння коштів.

Програма розроблялася відповідно до вимог Політики і Директиви Світового Банку визначених у параграфі 8 Політики Світового банку щодо фінансування програми кредитування з прив'язкою до результатів, з метою ефективного управління ризиками та сприяння сталому розвитку. Ці вимоги базуються на наступних Основних Принципах:

- **Навколошнє середовище та соціальні питання:** Сприяння екологічній і соціальній стабільноті структури Програми; уникнення, мінімізація або пом'якшення негативних впливів, а також просування поінформованого прийняття рішень, що стосуються екологічних і соціальних впливів Програми.
- **Безпека громадськості та працівників:** Захист безпеки громадськості та працівників від потенційних ризиків, пов'язаних з:
  - (i) будівництвом і/або експлуатацією об'єктів або іншими операційними практиками в рамках Програми;
  - (ii) піддавання впливу токсичних хімікатів, небезпечних відходів та інших небезпечних матеріалів у рамках Програми; та
  - (iii) реконструкцією або модернізацією інфраструктури, розташованої в зонах, що наражаються на дію природних лих.
- **Придання земельних ділянок:** Управління придбанням земельних ділянок та втратою доступу до природних ресурсів у спосіб, що забезпечує уникнення або мінімізацію переміщення, а також допомага людям, що зазнали впливу, в покращенні або в мінімальному відновленні засобів існування та стандартів життя.
- **Вразливі групи:** Належне врахування культурної доцільності та рівного доступу до вигод від діяльності Програми, з особливою увагою до прав та інтересів корінного населення та потреб або занепокоєнь вразливих груп населення.
- **Соціальний конфлікт:** Уникнення посилення соціального конфлікту, особливо у вразливих країнах, пост конфліктних зонах.

Для реального впровадження екологічно і соціально орієнтованої Програми група фахівців розробила наступні рекомендації:

- підготовка Стратегічної оцінки впливів на довкілля і соціум;
- утворення всередині Мінфіну групи з питань координації для забезпечення відповідності з наведеними вище Основними Принципами;
- розробка рекомендацій стосовно процедур публічних консультацій;
- створення програми комунікації та інформування громадськості;
- забезпечення міцного механізму врегулювання скарг;
- проведення розбудови інституційного потенціалу для управління екологічними і соціальними ризиками агентствами - учасниками.

Діяльність з розбудови інституційного потенціалу має забезпечувати належні регуляторні механізми та моніторинг, а також впровадження систем консультацій і дебатів.

Обсяги фінансування Програми Світовим банком та тривалість проекту:

Світовий банк виділяє 200 млн. дол. США. Виділення коштів Світовим банком схвалене 24 травня 2019 року. Програма діятиме до 30 червня 2025 року.

Розподіл фінансування урядової програми Світовим банком у розрізі напрямів, цілей та виконавців:

Напрям 1: Підвищення конкурентоспроможності ринків ресурсів

Ціль 1. Підвищення ефективності та покращення спрямування державної підтримки в аграрному секторі - 27.5 млн дол. США.

Відповідальний виконавець - Міністерство аграрної політики та продовольства України

Ціль 2. Покращення функціонування ринків землі - 132.0 млн дол. США.

У т.ч.:

2.1. Інвентаризація та реєстрація державних земель - 43.0 млн дол. США.

Відповідальний виконавець - Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру

2.2. Підвищення прозорості земельних аукціонів - 33.0 млн дол. США.

Відповідальний виконавець - Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

2.3. Покращення захисту прав на ринках землі та іпотеки - 45.0 млн дол. США.

Відповідальний виконавець - Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру

2.4. Посилення системи надання безкоштовної правової допомоги - 11.0 млн дол. США.

Відповідальний виконавець - Міністерство юстиції України

Напрям 2: Включення малих та середніх агропідприємств в експортні ринки

Ціль 3. Покращення доступу малих та середніх агропідприємств до експортних ринків - 40.0 млн дол. США.

Відповідальний виконавець - Держслужба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів

У т.ч.:

3.1: Сприяння доступу малих та середніх агропідприємств до експортних ринків - 22.0 млн дол. США.

3.2. Сприяння транскордонній торгівлі - 18.0 млн дол. США.

У результаті консультацій з представниками приватного сектора стало очевидним, що малі і середні підприємства та фермерські господарства і великі агробізнесові структури непропорційно страждають від обмежень і збоїв у функціонуванні ринків. Ці обмеження пов'язані з доступом до інформації, до земельних ресурсів, до джерел води для зрошення, до інформації щодо вимоги

до експортерів, а також доступом до джерел фінансування та високоякісних міндорив. Проте, ця Програма не підтримуватиме будь-яку основну фізичну діяльність, пов'язану з інвестиціями (великі будівельні роботи та діяльність, що вимагає набуття прав на земельні ділянки та/або фізичне переміщення осіб). Вона має на меті зробити внесок у покращення бізнес середовища та надання послуг задля здійснення приватних інвестицій в галузь сільського господарства за допомогою:

- посилення регуляторної бази;
- покращення управління;
- формування звітності.

Програма акцентуватиме увагу на взаємозв'язках між політиками підтримки аграрного сектора, управління водними та земельними ресурсами, безпечності харчових продуктів, що, на думку експертів Світового банку, є ключовою передумовою для успішного розвитку сільськогосподарської галузі України. У ході підготовки Програми були проведені консультації з багатьма зацікавленими особами, включаючи представників Комітету Верховної Ради з питань аграрної політики та земельних відносин, Міністерства аграрної політики та продовольства, Міністерства фінансів, Міністерства інфраструктури, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Міністерства екології та природних ресурсів, Національної інвестиційної ради, Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів і захисту споживачів, з представниками ряду торгівельних асоціацій і організацій, включаючи Аграрний союз України, Українську зернову асоціацію, Асоціацію "Укрсадпром", Український клуб аграрного бізнесу, Європейську бізнес асоціацію, Американську торговельну палату в Україні, та фінансові установи, включаючи: OTP Банк та CreditAgricole. Вхідною інформацією для розробки структури Програми слугували отримані результати аналітичної роботи, проведеної Банком, яка включала дослідження джерел зростання та огляд державних видатків на галузь сільського господарства, а також аналіз звітів інших міжнародних організацій.

Детальніше з інформацією про Програму Світового банку можна ознайомитися за посиланням: <http://projects.worldbank.org/P166941/?lang=en&tab=overview>

УКРАЇНСЬКА МЕРЕЖА СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ UKRAINIAN RURAL DEVELOPMENT NETWORK

вул. Панаса Мирного, 26
м. Київ, 01011, Україна
tel. +38 (050)385-38-80, +38 (044) 254-39-66
e-mail:network@urdn.org
<http://urdn.org> <https://www.facebook.com/urdn.org/>

Громадське Об'єднання "Українська мережа сільського розвитку" спрямовує свої зусилля на створення нової ідеологічної платформи розвитку вітчизняного сільського господарства і села як державної політики і національного пріоритету не на словах, а в реальних діях. Спільними зусиллями її учасників вона пропонує конкретні заходи у сфері сільського розвитку та демонструє практичні приклади як цього досягти, використовуючи позитивний міжнародний та вітчизняний досвід.

УМСР за підтримки Global Greengrants Fund налагоджує взаємодію зі сторонами, зацікавленими у розробці пропозицій вітчизняним органам влади, що є відповідальними виконавцями Програми Світового банку щодо прискорення приватних інвестицій в сільське господарство з українського боку. Планується проведення заходів для обговорення та формування консолідованих позицій громадянського суспільства щодо інституціональних, економічних, соціальних, екологічних ризиків, пов'язаних із виконанням Програми Світового банку. Запрошуємо до співпраці представників академічної громадськості та всіх зацікавлених.

Global Greengrants Fund mobilizes resources for communities worldwide to protect our shared planet and work toward a more equitable world.